

CRÒNICA 2005

ARQUEOLOGIA

Tot i que l'arqueologia osonenca durant el 2005 ha estat marcada bàsicament per la troballa, l'any anterior, de les restes de les esglésies preromànica i romànica de Santa Maria la Rodona i del seu abandonament a la intempèrie durant bona part de l'any, també cal destacar la troballa d'un conjunt d'estructures corresponents al sistema defensiu del Vic medieval en el solar de l'edifici de la rambla Hospital, 25-27. Malgrat que aquesta intervenció ha passat més desapercebuda a l'opinió pública i que el seu desmuntatge ha estat inevitable, ha aportat una informació molt valuosa sobre el passat de la nostra ciutat, ja que ha posat al descobert el sistema de muralla, corredor i contramuralla corresponent a les reformes de finals del segle XIV i inicis del segle XV, i la trama de cases anteriors, contemporànies i posteriors a aquestes estructures, així com un seguit d'elements que permeten relacionar aquesta zona amb el treball metal·lúrgic ja des d'època medieval. L'extensió de l'excavació i el magnífic estat de conservació de les estructures, que en alguns punts arribaven a tenir més d'un metre i mig, fa d'aquesta intervenció un únicum dins el context de l'arqueologia urbana a la ciutat de Vic.

D'altra banda, el Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona (CIAO) ha iniciat els Cursos Científics i Tècnics, de caràcter anual i amb intenció d'oferir als arqueòlegs i altra gent interessada la possibilitat d'ampliar i actualitzar coneixements.

Excavacions arqueològiques¹

Les excavacions arqueològiques efectuades a la comarca d'Osona durant el 2005 estan regulades pel Servei d'Arqueologia de Catalunya, en el marc de la Llei del Patrimoni Històric Català. Aquestes es poden classificar en tres tipus:

1. Agraïm les dades cedides pel Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

1. *Excavacions arqueològiques programades.* Són aquelles que s'inclouen en el marc d'un projecte d'investigació preestablert i en les quals es prioritza la recerca i el coneixement de la història per sobre dels interessos urbanístics i patrimonials. Durant el 2005 s'ha dut a terme una única intervenció d'aquest tipus:

L'Esquerda (les Masies de Roda de Ter): durant la 29a campanya d'excavacions, en el sector ibèric s'ha continuat l'excavació de la casa 3, on s'ha completat la documentació dels nivells del segle IV aC i s'ha iniciat l'excavació de la casa 4, on els nivells superiors es trobaven tallats per dues sitges d'època medieval. D'altra banda, en el sector medieval destaca l'excavació d'un jub on han aparegut diverses estructures relacionades amb l'emmagatzemament d'aigua i de diferents estructures de fins al segle XIV. (Juliol, agost i setembre de 2005. Treballs dirigits per Imma Ollich Castanyer i Montserrat de Rocafiguera Espona.)

2. *Excavacions arqueològiques preventives.* Es tracta d'intervencions prèvies a la realització de projectes urbanístics que poden afectar restes arqueològiques prèviament identificades i que són finançades pels promotors de l'obra. Enguany s'han realitzat les següents intervencions:

C/ Tàpies - C/ Hospital, darrere el Palau dels Comtes (Centelles): Seguiment de les obres de construcció d'un accés a un aparcament públic situat darrere del Palau dels Comtes durant el qual es van documentar estructures d'època moderna corresponents a la trama urbana anterior a la construcció del palau. (Gener-febrer i agost-setembre de 2005. Treballs dirigits per Jacob Casquete i Virginia Cepero, respectivament.)

Església de Sant Bartomeu (Sant Bartomeu del Grau): S'han realitzat dues campanyes d'excavació durant les quals s'ha identificat la nau principal de l'església del segle XI, un primer absis que data de finals del segle X i un segon absis més tardà. (Gener-maig i setembre-octubre de 2005. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.)

Església del Monestir de Sant Pere de Casserres (les Masies de Roda): S'ha fet un seguiment de les obres de reparació de la coberta de la teulada de l'església, ja que es tractava de la coberta original. (Febrer, maig de 2005. Treballs dirigits per Carme Subiranas i Marc Piera.)

Turó del Montgròs (el Brull): Durant aquesta campanya s'han continuat els treballs a la zona central de la muralla, d'una banda, i la consolidació de les estructures excavades en campanyes anteriors, per l'altra. (Març-juny de 2005. Treballs dirigits per Albert López i Xavier Fierro Macia.)

Rambla Hospital, 25-27 (Vic): Excavació on s'ha documentat el sistema defensiu de la ciutat baixmedieval (muralla de Pere III, corredor i contramuralla), fruit de la reforma de finals del segle XIV i inicis del segle XV, i l'evolució de l'urbanisme en aquest punt des de l'època medieval fins a l'actualitat. Un aspecte molt interessant ha estat la comprovació que l'estructura defensiva anterior a aquesta reforma estava situada en un punt més avançat i que en aquest moment s'enretirà, cosa que implicà l'amortització d'algunes de les cases anteriors. En tot el solar es va documentar un nivell d'activitat metal·lúrgica anterior i posterior al moment de la reforma de la muralla. (Març, agost de 2005. Treballs dirigits per Imma Mestres.)

Desdoblament Eix Transversal (C-25), tram Calldetenes - Santa Coloma de Farners (diversos municipis): Prospecció arran de la fase d'estudi d'impacte ambiental relacionat amb la possibilitat del desdoblament de l'eix transversal en aquest tram. Els resultats han estat negatius. (Maig de 2005. Treballs dirigits per Jordi Guàrdia.)

Camp de les Lloses (Tona): Les tres intervencions s'han plantejat bàsicament en funció de la consolidació de les estructures del jaciment per a la seva propera inauguració. Així, s'ha realitzat una petita excavació, relacionada amb el desmuntatge d'alguns murs i la necessitat de refer algunes consolidacions, que ha confirmat les cronologies ja establertes en les campanyes d'anys anteriors. (Maig-setembre, novembre-desembre de 2005. Treballs dirigits per Imma Mestres i Montserrat Duran.)

Desdoblament Eix Transversal (C-25), tram Artés - Vic (diversos municipis): Prospecció arran de la fase d'estudi d'impacte ambiental relacionat amb la possibilitat del desdoblament de l'eix transversal en aquest tram. Els resultats han estat negatius. (Juliol de 2005. Treballs dirigits per Roser Pou.)

Bosc de Quer (Sant Julià de Vilatorrada): Amb motiu de l'estudi de la possible afectació del desdoblament de l'eix transversal s'han dut a terme un seguit de sondeigs en una zona on anteriorment s'havia trobat material d'època prehistòrica en superfície, per comprovar la possible existència de jaciments d'aquesta època. Els resultats, però, han estat negatius. (Juliol-agost de 2005. Treballs dirigits per Jordi Amorós.)

Nou vial C-154 - Eix Transversal - Túnel Fontfreda (Sant Bartomeu del Grau - Oristà - Muntanyola): S'ha fet una prospecció al llarg del traçat del nou vial la qual ha permès identificar diversos punts d'interès arqueològic. Un d'aquests es troba a prop de Sant Salvador-Alboquers, on s'ha documentat un camí empedrat, corresponent a un camí documentat des del segle x i que ha sofert diverses reparacions posteriors. Un altre sector on s'ha efectuat una intervenció és el Collet del cementiri dels Moros, on, tot i que el sondeig realitzat ha resultat negatiu, la prospecció en superfície ha permès identificar les restes d'una cabana de pastor i on apareix material en superfície d'època ibèrica. (Juliol, setembre de 2005. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.)

Zona del Permanyer - la Muntada - la Font dels Bartrons - Barraca de Pedra - Antics Camins Alboquers (Sant Bartomeu del Grau - Oristà - Muntanyola): S'ha documentat ceràmica d'època romana i els sondeigs han posat al descobert restes de murs. Tot i que es trobaven en molt mal estat de conservació, s'ha plantejat la hipòtesi que formessin part del traçat d'una via romana. (Agost de 2005. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.)

C/ Corretgers, 5 (Vic): Posteriorment a l'enderrocament d'una casa en aquest carrer del centre històric de Vic, s'ha trobat i documentat una arcada gòtica en una paret de l'edifici del costat. (Agost de 2005. Treballs dirigits per Laura Suau.)

C/ del Cloquer (Vic): Control de les obres per fer el forat per col·locar la grua utilitzada durant les obres a la teulada de la catedral de Vic. Els resultats van ser negatius. (Agost de 2005. Treballs dirigits per Marc Cucurella.)

La Font Grossa (Centelles): Tot i que la font està documentada des d'època

medieval, les cates que s'hi han dut a terme han resultat negatives, però han permès dur a terme una neteja no només de la mateixa font, sinó també de les estructures que hi ha relacionades (possibles dipòsits per a la neteja de la llana). (Agost de 2005. Treballs dirigits per Núria Rodó.)

Castell de Besora (Santa Maria de Besora): S'ha dut a terme la primera fase d'un projecte més ampli d'investigació i restauració del castell. Enguany s'han fet sis sondeigs que han permès localitzar la necròpolis dels segles XI-XIII, el cementiri parroquial de fins al segle XVIII, diverses dependències d'època medieval i moderna (segles XI al XVII) i fins i tot restes d'alguna construcció d'època ibèrica. (Agost-setembre de 2005. Treballs dirigits per Francesc Busquets.)

Variant de Calldetenes (Calldetenes): Prospecció i realització d'alguns sondeigs efectuats prèviament a les obres de la variant de Calldetenes (carretera N-141D, tram Calldetenes) que van resultar negatius a nivell de localització de jaciments o qualsevol indicatiu de tipus arqueològic. (Setembre de 2005. Treballs dirigits per Francesc Busquets Costa.)

El Permanyer (Muntanyola - Sant Bartomeu del Grau): En la campanya d'enguany s'ha prospectat una àmplia superfície amb tècniques geofísiques i s'han realitzat tres sondeigs. Malgrat la poca potència dels nivells documentats, el material en superfície (*tegulae*, àmfora campaniana i algun fragment de *terra sigillata*) i la planimetria de murs convergents/divergents apunten clarament cap a una cronologia d'època romana. (Octubre, desembre de 2005. Treballs dirigits per Roger Sala Bartrolí.)

Plaça de la Catedral (Vic): Control de les obres realitzades per a una canalització de serveis (gas, aigua, comunicació, etc.) situada a l'extrem de la plaça. S'han identificat restes molt fragmentades relacionades amb l'església de Santa Maria la Rodona. (Novembre de 2005. Treballs dirigits per Jordi Guàrdia.)

Sant Romà de Sau - Pantà de Sau (Vilanova de Sau): S'ha excavat una àrea a uns 30 m a l'est de l'església de Sant Romà on s'han trobat restes de diverses èpoques, entre les quals destaquen dues tombes de llosa antropomorfes, una tomba d'època indeterminada i restes de murs potser anteriors. També s'han documentat un forn de planta circular que data dels segles XI-XII i un altre, del qual només en queda la xemeneia, d'època moderna (segles XVII-XVIII). (Novembre-desembre de 2005. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.)

Dolmen de Puigseslloses (Folgueroles): Per evitar la degradació que està patint el turó i del dolmen, s'ha dut a terme una primera actuació que ha consistit en la construcció d'un mur de contenció de terres i en l'apuntament de les lloses que formen el dolmen. Al mateix temps, s'ha aprofitat per reexcavar les zones afectades pels rebaixos fruit d'aquestes obres, però els resultats han estat negatius. (Novembre-desembre de 2005. Treballs dirigits per Xavier Clop i Sílvia Cano.)

C/ del Pont, 2 - C/ dels Arcs, 11 - C/ Call Moltó, 1 (Vic): Seguiment del desmuntatge de l'edifici situat en aquest indret i excavació del subsòl que ha posat al descobert un seguit de nivells baixmedievals molt interessants (segles XIII-XV) i un nivell de llims anterior on apareixen fragments molt residuals de ceràmica tardoromana. Entre les estructures documentades destaquen els basaments dels murs i pilars que anaven cap al C/ dels Arcs, confirmant que, efectivament, es

tractava d'un carrer porxat, i les cubetes de fosa i forja, que permeten relacionar aquest solar amb la zona de treball metal·lúrgic identificada a l'excavació de la rambla Hospital, 25-27. (Novembre-desembre de 2005. Treballs dirigits per Imma Mestres.)

Can Colomer Munmany - C/ Sant Francesc fins a C/ Menéndez Pelayo (Vic): Sondeig amb motiu de l'obertura d'un nou carrer a la zona on havia aparegut la via romana, per comprovar si n'apareixien noves restes. Tot i que es va trobar material, no van aparèixer restes de la via romana. (Novembre-desembre de 2005. Treballs dirigits per Imma Mestres.)

Puig-ciutat (la Torre d'Oristà): Les prospeccions geofísiques han posat en evidència la presència de diverses restes en el subsòl, d'entre les quals destaca un edifici d'uns 15 x 15 metres i una retícula que és, probablement, d'època romana. (Desembre de 2005. Treballs dirigits per Roger Sala Bartrolí.)

Generes (Lluçà): S'han realitzat unes prospeccions geofísiques els resultats de les quals han permès identificar la presència d'un jaciment ibèric de planta quadrangular amb angles arrodonits i, a uns 50-100 metres de distància, un petit assentament possiblement d'època medieval. (Desembre de 2005. Treballs dirigits per Roger Sala Bartrolí.)

Mas Vilatemmar (Sant Martí d'Albars): Les prospeccions geofísiques i en superfície han permès documentar restes soterrades i material en superfície de cronologia molt àmplia. (Desembre de 2005. Treballs dirigits per Roger Sala Bartrolí.)

Masia Bac de Roda (les Masies de Roda): S'hi han efectuat una sèrie de sondeigs arran de la rehabilitació de l'edifici, per tal de veure la transformació històrica del mas i completar l'estudi històric que se n'està fent. Aquests, però, han resultat negatius. (Desembre de 2005. Treballs dirigits per Imma Mestres.)

C/ Sant Just - C/ Sant Miquel (edifici Seminari Vell) (Vic): Seguiment dels rebaixos per a la fonamentació de nous equipaments culturals en el casc antic que han d'anar a l'indret on es trobava l'edifici enderrocat. Els resultats van ser negatius. (Desembre de 2005. Treballs dirigits per Carme Subiranas.)

Durant el 2005 no s'ha dut a terme cap excavació arqueològica d'urgència.

Museus i entitats

Activitats del Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona. El CIAO ha seguit amb la seva tasca de defensa i difusió del patrimoni arqueològic, preparant un document definint la figura de l'arqueòleg comarcal, encarregat de vetllar pel patrimoni arqueològic de la comarca, i iniciant contactes amb la Direcció de Patrimoni de la Generalitat, el Consell Comarcal i l'Ajuntament de Vic per impulsar la creació d'aquesta figura. D'altra banda, davant l'abandonament evident que patien les restes de Santa Maria la Rodona per part de les institucions al llarg de l'any i la manca de resposta davant els manifestos de diverses entitats comarcals, es va convocar una jornada lúdica i festiva per reivindicar la finalització de l'excavació del conjunt, la conservació de les restes i la seva adequació mitjançant el

repartiment de galetes Maria i xocolata i oferint al públic en general informació sobre les restes trobades. Paral·lelament, es van confeccionar uns cartells explicatius que es van penjar a la tanca i s'hi van deixar perquè tothom pogués entendre les restes. L'acte va tenir lloc el matí del dia 10 de setembre.

Posteriorment, el dia 12 de novembre, es va celebrar el I Curs Científic i Tècnic, celebrat a la sala d'actes del Museu Episcopal de Vic, sota el títol *Ceràmica tardoantiga, medieval i moderna*, destinat a estudiants i professionals de l'arqueologia i la història en general, i que va ser un èxit de públic total.

Museu Arqueològic de l'Esquerda. Enguany, el cicle anual de conferències ha estat dedicat a *Ciutadelles ibèriques de la Ruta dels Ibers*; les conferències van tenir lloc entre el 19 de febrer i el 12 de març i es va poder veure part de l'exposició *20 anys d'Arqueologia a Osona* en la mateixa sala on es feien les conferències, l'Aula de Cultura de la Caixa de Manlleu (Roda de Ter). Amb motiu del Dia Internacional dels Museus va tenir lloc una jornada de portes obertes, el dia 18 de maig, i amb motiu de la Setmana de la Ciència, el dia 13 de novembre va tenir lloc, al mateix jaciment, la conferència-demostració «El tractament dels metalls en època antiga», a càrrec d'Oriol Amblàs, Imma Ollich i Montserrat de Rocafiguera. Finalment, el dia 15 del mateix mes es va celebrar l'acte de lliurament de la II Borsa d'Estudis d'Arqueologia Josep M. Portús (2006), atorgat al projecte «Recursos i usos forestals a l'Esquerda, de l'*oppidum* ibèric al poblat medieval», de Carme Cubero.

Com cada any, durant els mesos d'estiu han tingut lloc: el Curs d'Arqueologia Medieval de Camp, de la Universitat de Barcelona; el Curs d'Estiu de la Universitat de Vic, i la campanya d'excavacions. A més, l'exposició *Desperta ferro! Guerra, treball i vida quotidiana a l'Esquerda*, inaugurada el 2004, ha estat prorrogada i encara és visitable.

Museu Episcopal de Vic. En el marc de l'*e-week*. *Setmana digital a Vic*, el dia 10 de novembre va tenir lloc una jornada que, sota el títol *Virtualitat i patrimoni cultural*, va servir per tractar temes al voltant de la utilització de noves tecnologies en el camp de la musealització del patrimoni cultural i que incloïa el taller «De la resta arqueològica al prototip».

Col·legi d'Arquitectes. Del 28 de gener al 27 de febrer, el Col·legi d'Arquitectes de Vic va acollir l'exposició *Dibuixos i fotografies de l'arquitectura medieval d'Osona* procedents del fons del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona. La mostra recollia imatges des del 1914 fins a l'actualitat.

Altres activitats

Cap de setmana ibèric. Iniciativa per a la difusió dels assentaments ibèrics de Catalunya organitzada per La Ruta dels Ibers. Durant els dies 1 i 2 d'octubre, tres

jaciments de la comarca (el Casol de Puigcastellet de Folgueroles, l'Esquerda de Masies de Roda de Ter i el Turó del Montgròs del Brull) van oferir diverses activitats. Paral·lelament, tots aquests jaciments ofereixen visites guiades al llarg de l'any.

Exposició a Sant Bartomeu del Grau. Fins al març de 2005 es va poder visitar a Sant Bartomeu del Grau l'exposició *L'Església Vella de Sant Bartomeu del Grau*, inaugurada l'any anterior.

Tribuna d'Arqueologia 2005. Dins d'aquest cicle es van presentar les activitats següents: el 9 de febrer, conferència «L'anàlisi del territori a la Catalunya Central: dos models d'assentaments entre la muntanya (Collsacabra) i la plana (terme del castell de Voltregà) als segles XI-XIII», a càrrec d'Assumpta Serra i amb Ramon Martí com a moderador; i el 4 de maig, conferència «La intervenció arqueològica a la Plaça de la catedral de Vic. L'església de Santa Maria la Rodona (Vic, Osona)», a càrrec Carme Subiranas i Jordi Morera, i amb Imma Ollich com a moderadora.

Publicacions

PLADEVALL, Antoni. *Sant Pere de Casserres o la presència de Cluny a Catalunya.*

L'historiador Antoni Pladevall va presentar el passat més de gener a la Fundació Caixa de Manlleu aquest nou llibre sobre la història del Monestir de Sant Pere de Casserres.

Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència. Paisatge i territori rural en època romana. Vic: Eumo Editorial, núm. 20. Direcció: Walter Cruells.

METEOROLOGIA

Resum anual

Els fets meteorològics més destacats de l'any 2005 han estat la sequera i les temperatures mínimes molt baixes, que han deixat la mitjana anual per sota de l'habitual. L'hivern ha estat extremadament llarg i dur; i hi ha hagut altes temperatures a finals de maig i sobretot durant els mesos de juny i juliol. Per altra banda, les importants pluges i tempestes d'agost, setembre i octubre emmascaren una mitjana aconseguida *in extremis* els últims mesos de l'any.

Gener

El gener d'enguany fou fred, sec i anticiclònic. Amb temperatures suaus el primer dia del mes, tant les màximes com les mínimes. La tònica de la resta del mes, en canvi, foren les gelades, glaçades i boires gebradores, que van deixar la comarca com si hagués nevat, sobretot a la plana de Vic, amb gruixos de fins a

més d'un cm de gebre. L'anticicló fou el protagonista del mes, amb temps estable i boires espesses a les fondalades. Destaquen els 16 dies de boira a Manlleu, 15 a Gurb, i 14 a Vic, Roda i la Guixa.

La temperatura màxima més baixa s'assolí el dia 11, amb boira tot el dia, en què no es van superar els 0,5 °C. Les més altes foren el dia 20, entre els 14 i 20 °C. En són un exemple el 20 °C d'Hostalets de Balenyà o els 19,4 °C de Taradell. Les mínimes van ser molt baixes: un anticicló situat al nord d'Anglaterra i una depressió a prop d'Itàlia van obrir un passadís per al vent del nord i del nord-est que va provocar una onada d'aire molt fred i sec procedent de Sibèria, que va fer baixar les mínimes els dies 27 i 28 per sota dels 11 a 14 °C sota zero a la majoria dels observatoris.

Pel que fa a la pluja, cal esmentar el dia 18, amb 5 mm a Coll Fred i Siuret; a la resta fou pràcticament inapreciable. Cal destacar també les quatre volves de neu de la nit del dia 25, arrossegades per la forta rufada dels Pirineus. El cop de vent més fort s'enregistrà el dia 25, del N i NW, amb ratxes de 70 a 91 km/h.

Febrer

Mes extremadament fred i inestable, amb unes temperatures mitjanes per sota de les habituals. N'és un exemple la mitjana de l'Observatori de Vic, que fou la més baixa dels últims dinou anys.

Durant els primers deu dies vam tenir temps estable i anticiclònic. D'aquests dies, els cinc primers hi va haver mínimes força baixes, amb gelades i glaçades força importants. Durant la resta, del 5 al 9, la inestabilitat fou la tònica habitual, amb ruixats generals i de neu a cotes baixes. Entre el 10 i el 12 hi hagué temps estable amb altes pressions, cal destacar els 1.035,9 hPa del dia 10.

Els deu dies centrals del mes hi va haver temperatures més suaus, sobretot el dia 13 amb màximes de 15 a 18 °C, la més alta del mes. Les mínimes també foren força suaus. Cal destacar, el dia 13 a la nit, un ruixat feble acompanyat de tempesta i, sobretot, el fort vent del NNW els dies 13 i 14, amb cops de 80 fins a 95 km/h.

L'entrada de vent de component nord produí una davallada important de les temperatures a partir del dia 17, amb mínimes molt baixes durant la resta del mes. L'embossament d'aire fred provocà mínimes de -7 a -11 °C, i deixà l'ambient molt fred i unes màximes de 3 a 4 °C, les més baixes del mes. L'entrada d'una depressió poc activa va deixar nevades febles a bona part de la Plana entre els dies 20 i 28 i, sobretot, la nit i matinada del 24 al 25. En definitiva, un mes amb molta activitat i poques boires.

Març

Mes fred, sec i amb importants oscil·lacions tèrmiques. Malgrat les pluges del mes de febrer seguia la sequera.

A principis de mes hi va haver inestabilitat i nevades a cotes baixes, les més

importants al Cabrerès i al Montseny. Cal destacar 8 cm a Cantonigròs, 13 cm a Rupit i més de 20 cm pels voltants del Montseny; a la resta, fou només una enfarinada que va arribar fins i tot a la plana de Vic.

Els primers deu dies hi hagué temperatures matinals baixes, amb valors de -6 a -11 °C. El pas d'un front va deixar ruixats febles el dia 11 i va suavitzar una mica les temperatures fins al dia 16; del 17 al 20 encara s'enregistraren mínimes sota zero.

Durant la segona quinzena el domini de l'anticicló aportà un ambient suau i assolellat amb bancs de boira a les fondalades i una amplitud tèrmica considerable, sobretot el dia 19 amb una oscil·lació de 27 °C entre el matí i la tarda, amb temperatures màximes més pròpies de la primavera.

Els últims dies del mes foren marcats per la inestabilitat, sobretot el dia 29 amb ruixats generals acompanyats de tempesta a tota la comarca, que van deixar pràcticament la major part de la pluja del mes.

Abril

Molts núvols, poca pluja, temperatures mínimes baixes i vent fort de ponent van caracteritzar el mes d'abril.

El pas de diferents fronts atlàntics va deixar algunes precipitacions a la comarca, sobretot al S i al SE d'Osona, pràcticament inapreciables. Les més destacades foren el dia 8 a la majoria dels observatoris. Les altes temperatures de finals de mes i l'entrada d'aire fred a les capes altes de l'atmosfera durant la matinalada del dia 24 van fer créixer núvols de tempesta, sobretot al S i al SE d'Osona, amb ruixats forts, amb molt aparell elèctric i, localment, acompanyats de calamarsa. En són un exemple Tona, Collsuspina i punts del Montseny, amb 12 mm al Turó de l'Home i 5,5 mm a Collsuspina.

Les temperatures mínimes es mantingueren força baixes per l'època, algunes encara sota zero, sobretot la segona quinzena: entre 0 i -3 °C els dies 16 i 17 a la majoria dels observatoris. Les màximes més altes foren entre els dies 28 i 30 amb valors de 29 a 31 °C.

Acabava així el mes d'abril més sec des que es tenen dades a bona part dels observatoris de la comarca. Aquest any la dita popular de *Per l'abril aigües mil* no s'havia complert. El cop de vent més fort fou el dia 10 a la tarda a la Guixa, amb 91 km/h, i a Vic, amb 83,5 km/h, de ponent. Com a nota curiosa, van començar a cantar les granotes i els grills i van arribar els abellerols.

Maig

Seguint amb la tònica dels mesos anteriors, el mes de maig va ser sec i calorós, amb molts dies de pluja però molt mal repartida i caiguda, la meitat, en un sol dia.

Els primers deu dies s'enregistrà un augment de l'activitat atmosfèrica. L'anticicló situat a les illes Britàniques va desplaçar les perturbacions cap a la Península provocant tempestes importants però molt localitzades al N i al NE. Per exemple,

es recolliren 24 mm a Lluçà, 27 mm a Torelló i entre 2 i 4 mm a la resta. Cal destacar la tempesta a la zona esportiva de Vic del dia 5, amb calabruix. Les temperatures mínimes més baixes foren els dies 6 i 7 a la majoria d'observatoris, amb temperatures baixes: 2 °C a Gurb, 0 °C a Rupit i 4 °C a Vic.

Els següents dies l'activitat tempestuosa fou remarcable. El pas de cues de front i l'entrada d'aire fred del nord van donar lloc a una important baixada de les temperatures. Cal destacar el dia 17 amb una màxima d'11,5 °C i amb una bona nevada als Pirineus. Els ruixats i tempestes més generals, sobretot dels dies 16 i 17, van deixar la meitat de la pluja del mes.

Els últims deu dies del mes de maig hi hagué temps anticiclònic, algun banc de boira i oscil·lacions importants de temperatura, amb un augment destacat de les màximes, entre els dies 27 i 29 s'assoliren valors de 29 a 31 °C. Per acabar, el dia 30 una cua de front molt desgastada va deixar quatre gotes acompanyades de fang.

Seguia el dèficit important de pluja, i bona part dels sembrats de cereals del sector de ponent es donaren per perduts. A causa de la sequera, de les temperatures altes de final de mes i del vent del sud, la concentració d'ozó va començar a pujar.

Juny

Durant els primers dies del mes, hi hagué temperatures agradables als matins amb algun banc de boira alta. Les màximes anaven pujant fort, superant els 30 °C a la majoria dels observatoris. Les mínimes del mes, totes el dia 9, foren 3 °C a Rupit, 5 °C a Espinelves o 7,5 °C a Tavèrnoles i Vic; i s'enregistrava una forta oscil·lació tèrmica.

L'entrada d'una cua de front donà ruixats intermitents de pluja abombollada a bona part de la Plana el dia 6. A partir del dia 10 hi hagué un descens important de la pressió atmosfèrica, que ens anunciava un canvi de temps: els ruixats i les tempestes es van generalitzar, sobretot al Ripollès i al nord d'Osona, amb ruixats importants i un bon increment del cabal del riu Ter el dissabte dia 11. La resta dels dies, sobretot el 14, hi hagué tempestes molt localitzades al sud d'Osona i acompanyades de calamarsa.

Els primers dies de la segona quinzena de juny les temperatures van pujar una mica més, amb un grau de xafogor molt acusat durant les nits i amb clar domini de la marinada a partir del migdia, cosa que féu pujar l'ozó per sobre del llindar per primer cop aquest any. Les altes temperatures i una mica d'aire fred van originar ruixats i tempestes molt virulents al nord de la comarca, en algunes ocasions acompanyats de fort vent i calamarsa. En són un exemple els 71 mm recollits a Vidrà, 64,5 a Sant Pere de Torelló (en una tempesta caiguda en poc més de 20 minuts) i els 25 mm a l'Esquirol; a més, cal esmentar la pedregada caiguda a Torelló, amb pedres de la mida d'una oliva grossa.

Però la dada estrella dels últims dies del mes van ser les temperatures, més pròpies del mes de juliol. Foren remarcables les màximes del dia 27, amb 37,9 °C a Vic, la segona més alta des de 1950, només superada el 2003 amb 38,5 °C. Cal

destacar també els 39,2 °C de Gurb i els 37,1 °C de la Guixa. Malgrat les tempestes del nord d'Osona, la sequera seguia present a bona part de la comarca.

Juliol

Mes sec i calorós, amb temperatures altes i normals per l'època i algunes tempestes. A principis de mes les temperatures eren força suaus, més pròpies del mes de juny. El cel, força ennuvolat, va mantenir a ratlla les temperatures, sobretot entre els dies 4 i 10, amb màximes de 23 a 30 °C. Cal destacar el dia 4, amb ruixats i tempestes disperses i irregulars amb molt aparell elèctric, poca aigua i algun gra de calamarsa. Els ruixats més importants foren al Lluçanès.

La segona quinzena una onada de calor africana va afectar alhora a tot el Principat. La tònica d'aquests dies foren sol, calor i xafogor, amb màximes de 36 a 39 °C. La sequera extrema, els boscos i rieres secs, la baixa humitat i la forta marinada, de 30 a 40 km/h, van provocar alguns incendis al Bages, que van deixar bona part d'Osona amb fum i cendra. Durant aquests dies les nits foren xafogoses i les temperatures mínimes, molt altes. El cel ennuvolat del dia 17 deixà quatre gotes acompanyades de fang.

Els últims deu dies del mes s'experimentà un notable increment de l'activitat atmosfèrica, sobretot al Ripollès i al nord d'Osona, amb molta fressa i poca pluja, tempestes sobretot de tarda al Vidranès i al Cabrerès. S'acabava el mes tal com l'havíem començat, amb temperatures suaus, algun ruixat feble i l'anunci d'un canvi meteorològic per al proper mes.

Agost

Hi va haver un canvi radical durant aquest mes: els ruixats i les tempestes foren la tònica general i en alguns observatoris va ploure més durant aquest mes que no pas des del mes de gener fins al juliol. L'entrada d'aire fred procedent del N, amb temperatures de -18 °C a 500 hPa, van ser la causa d'aquest canvi radical en el temps.

Durant la primera quinzena cal destacar les virulentes tempestes molt locals, com fou el cas del dia 11 a la tarda, acompanyades de vent fort, amb ruixats intensos i, en alguns punts, amb calamarsa o pedra. La intensitat de la pluja va superar els 30 mm en poc més de 10 minuts. Cal destacar els 93 mm recollits a Folgueroles, 82 mm a Sant Julià de Vilatorrada i 67,8 mm a la Guixa.

Durant la segona quinzena, les entrades d'aire fred del N van seguir formant tempestes localment fortes o molt fortes. La màxima activitat va tenir lloc a Folgueroles, Taradell, Vic sud i la Guixa. Cal destacar els dies 18, 20 i 27, amb tempestes amb molt aparell elèctric, i importants ruixats dispersos i irregulars que incrementaren els cabals dels rius Meder i Gurri. Però les riuades van ajudar molt poc a incrementar els nivells dels pantans, que continuaven essent molt baixos.

Pel que fa a temperatures, fou un mes molt suau. Les màximes, assolides entre els dies 5 i 6 a tots els observatoris, foren entre 29 i 35 °C. A partir del dia 7 les temperatures foren molt més suaus, l'activitat tempestuosa i les entrades d'aire fred del N en van tenir la culpa. Pel que fa a les mínimes, totes s'enregistraren el

dia 21 i foren força fresques, entre 4 i 9 °C. El cop de vent més fort fou de 50 a 60 km/h, del SW, durant la tempesta del dia 18.

Setembre

L'activitat tempestuosa que havia estat la protagonista del mes d'agost, fou de nou el més destacat del mes de setembre.

Els primers dies hi va haver algun banc de boira matinal, amb mínimes força agradables i amb temperatures que pujaven de pressa: s'enregistraren els valors màxims del mes el dia 4, amb 32 i 35 °C.

Però, un cop més, les entrades d'aire fred del N van originar importants tempestes, molt localitzades a la nostra comarca. N'és un exemple, el dia 5 a la matinada, la virulenta tempesta caiguda a bona part de la comarca, amb vent molt fort del NW, ruixats intensos i llamps espectaculars, sobretot al Lluçanès. Cal destacar un espectacular i estrany fenomen lluminós, desconegut a la comarca, anomenat tempesta verda, enregistrat a Olost. Després d'un dia de treva, el dia 7 s'enregistrà una altra important tempesta que va deixar 84,3 mm a Taradell, 74,5 mm a Vic i 75 mm a Espinelves.

Durant els deu últims dies del mes, els matins foren humits i hi hagué bancs de boira a les fondalades de la Plana. Les temperatures pujaren i hi hagué una notable oscil·lació tèrmica. Les mínimes s'enregistraren entre els dies 18 i 19 amb temperatures de 2 a 5 °C. Durant les tardes encara hi hagué força activitat tempestuosa, sobretot a muntanya.

Octubre

L'activitat meteorològica va seguir moguda durant aquest mes. Les boires, les rosades, les intenses pluges de mitjans de mes i l'eclipsi parcial de Sol, foren el més destacat.

A principis de mes, la variabilitat fou la tònica general, amb nuvolositat abundant sobretot durant la tarda, i amb algun ruixat feble els dies 1, 5 i 6. Pel que fa a la temperatura, cal destacar que tant la màxima com la mínima s'enregistraren durant els primers dies del mes. Les més baixes el dia 4, amb temperatures de 3 a 4 °C. Les més altes els dies 1 i 9, i força altes: de 24 a 26 °C.

Els següents deu dies hi hagué un canvi radical, amb l'entrada d'un front càlid que venia del sud i que va donar molta activitat atmosfèrica i intenses precipitacions, amb valors superiors als 100 mm a la majoria dels observatoris.

Els últims deu dies del mes foren més tranquils, i les protagonistes van ser les boires matinals a les fondalades de la Plana, tot i que encara hi hagué algun ruixat dispers. Les temperatures foren força suaus, sobretot per la presència de vent del sud. Com a nota curiosa, cal esmentar que les orenetes van començar a agrupar-se per emigrar a llocs més càlids.

Novembre

Força tranquil·litat pel mes de novembre, amb domini de l'anticicló la major part del mes, però encara amb forta activitat entre els dies 9 i 15, amb importants pluges.

En començar el mes l'entrada de l'anticicló ens va portar temps estable i algun banc de boira matinal. Les temperatures eren força suaus per l'època. Les màximes s'enregistraren a principis de mes, totes el dia 3 i força altes, entre 20 i 23 °C. Durant el matí les primeres gelades dèbils es van produir els dies 6 i 7. Però un cop més les entrades d'aire fred van fer canviar el temps.

La depressió situada al centre de la Península, i acompanyada d'una important bossa d'aire fred, va deixar importants pluges acompanyades d'una espectacular tempesta, la nit del 14 al 15, amb molt aparell elèctric i alguna mànega a la costa catalana. Cal destacar també la important nevada caiguda als Pirineus.

La resta del mes hi hagué temps anticiclònic, amb la reaparició de les boires i temperatures mínimes molt baixes, en són un exemple els -8,5 °C a Rupit o Oristà, el dia 30, a la resta d'observatoris s'enregistraren mínimes de -3 a -6 °C.

Desembre

El protagonista del mes fou el fred. Les entrades d'aire fred del nord, amb gelades, glaçades i boires gebradores foren el més destacat.

Durant aquest mes va fer molt fred i poca pluja, l'únic ruixat a destacar fou el del dia 2. La cua d'un front situat al sud de les illes Britàniques va deixar ruixats força generals a la majoria de les comarques de Catalunya. Pel que fa a Osona, les pluges més importants es van donar al Vidranès i al Cabrerès, amb registres d'entre 25 i 30 mm. A la resta de la Plana es recolliren de 7 a 20 mm, i també cal destacar l'enfarinada als Pirineus.

Durant els dies 4 i 9 el vent de ponent va bufar amb forta intensitat, amb cops de 50 a 71 km/h, cosa que va fer pujar les temperatures i s'enregistraren les màximes a tots els observatoris el dia 4, entre 11 i 14 °C, i mínimes molt baixes, amb valors de -7 a -13 °C.

La resta del mes, hi hagué domini de l'anticicló, amb pressions de fins a 1.030 hPa, temps estable i anticiclònic; les protagonistes foren, doncs, les boires, amb gelades, glaçades i gebrades fortes o molt fortes, que deixaren l'ambient molt fred durant la resta del desembre, amb intenses inversions tèrmiques i oscil·lacions de més de 15 °C en la temperatura. Les mitjanes del mes foren molt baixes a Vic, amb només 1,6 °C, la cinquena més baixa des del 1950 a Vic.

Manel Dot i Arnau (coordinador de la XMO i president de l'ACOM)

EL TEMPS A OSONA ANY 2005																		
Observatoris	Dies de pluja	Litres per metre quadrat								Dies de boira	Graus centígrads						Dies sota zero	
		Pluja total	Dia més plujós			Mes més sec		Dia més fred			Dia més fred			Dia més càlid				Mitjana anual
			Dia	Mes	Litres	Mes	Litres	Mes	Litres		Dia	Mes	Graus	Dia	Mes	Graus		
Calldetenes	89	656	8	Set	54	Set	197	Gen	0	---	27	Gen	-12,4	17	Jul	36,2	---	101
Centelles	78	592,9	14	Jun	35,8	Oct	183,4	Gen	0	52	27	Gen	-10,30	17	Jul	32,60	---	---
Espinelves	81	823,5	7	Set	75	Oct	179	Gen	0	9	27	Gen	-13,7	17	Jul	33,2	10,4	114
Folgueroles	111	667,4	11	Ago	76,6	Ago	173,4	Gen	2,2	72	27	Gen	-12,1	17	Jul	36,2	11,8	95
Gurb	79	630,2	7	Set	64,4	Set	177,1	Gen	0,2	73	27	Gen	-13	17	Jul	39,8	13,3	114
Hostalets de Balenyà	67	519,8	18	Oct	35,2	Oct	159,6	Gen	0	41	27	Gen	-12	17	Jul	36	12,4	101
L'Esquirol	91	590,6	7	Set	39,7	Set	103,2	Gen	0,7	---	27	Gen	-10,7	16	Jul	34,6	11,7	74
Lluçà	101	505,2	25	Set	55	Set	105,6	Gen	0	34	27	Gen	-10,6	16	Jul	35,2	---	86
Malla (Torrellebreta)	89	501,8	18	Oct	36,1	Oct	143,2	Gen	0	64	27	Gen	-13	16	Jul	36,5	1,7	117
Manlleu	77	698	25	Set	47	Set	177	Gen	1	107	27	Gen	-11	17	Jul	37	---	---
Muntanyola	79	479,4	13	Oct	36,2	Oct	117	Gen	0	---	27	Gen	-9,5	17	Jul	35,1	12,0	64
Olost de Lluçanès	95	621,8	25	Set	73,4	Set	202	Gen	0	40	27	Gen	-14	27	Jun	37,7	12,2	118
Oristà	81	513,7	25	Set	40	Set	123,1	Gen	0	---	27	Gen	-14,6	16	Jul	40	---	---
Prats de Lluçanès	98	582,3	5	Set	51,7	Set	149,9	Gen	0	26	27	Gen	-12	27	Jun	36	12,3	103
Roda	99	688,1	25	Set	91,3	Set	212,5	Gen	0,9	98	27	Gen	-13	16	Jul	37,7	12,6	112
Rupit	101	967,9	14	Oct	65	Oct	182,5	Gen	1	---	27	Gen	-15	27	Jul	32,5	9,2	135
Sentfores (la Guixa)	110	778,8	7	Set	68,5	Set	202,5	Gen	0,8	77	27	Gen	-12,5	17	Jul	38,5	12,6	109
Sant Boi de Lluçanès	101	736	25	Set	57,1	Set	147,7	Gen	0,7	20	27	Gen	-13	27	Jun	37	11,8	109
Santa Eulàlia de Riuprimer	77	686,5	7	Set	60	Set	179,5	Gen	0	23	27	Gen	-14,3	17	Jul	37,8	---	---
Sant Hipòlit de Voltregà	89	575,7	7	Set	60,7	Set	131,4	Gen	0	61	27	Gen	-11,5	27	Jun	37,5	13,0	98
Sant Julià de Vilatorrada	79	678,5	11	Ago	82,4	Ago	187,9	Gen	0	61	27	Gen	-11,5	17	Jul	35	12,1	---
Sant Pere de Torelló	77	594,8	7	Set	30	Oct	112	Gen	0	---	27	Gen	-8,9	17	Jul	37	---	---
Taradell	92	693,7	7	Set	84,3	Set	184,7	Gen	0	62	27	Gen	-11	17	Jul	36,5	13,0	93
Tavernoles	99	794,8	8	Set	76,4	Set	189,6	Gen	0,3	55	27	Gen	-12,3	16	Jul	36,9	12,5	96
Torelló	91	596,8	7	Set	47,5	Set	121,5	Gen	0	43	27	Gen	-11	16	Jul	36,6	---	91
Vic	105	634,7	7	Set	74,5	Set	191,1	Gen	1,4	76	27	Gen	-12,1	27	Jun	37,9	12,8	103
Viladrau (Aiguès)	132	619,9	13	Oct	55,7	Oct	153,5	Gen	0,4	---	27	Gen	-8,8	16	Jul	34,7	11,8	80
Coll Fred (Vidrà)	125	934,5	8	Set	45,7	Oct	171,2	Gen	4,6	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Collsuspina	---	582,5	18	Oct	32	Oct	130	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Sant Bartomeu del Grau	---	595,5	7	Set	57	Set	168	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Santa Eugènia de Berga	---	691,5	11	Ago	57	Ago	178	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
El Brull	---	783	8	Set	44	Ago	182	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Siuret (Vidrà)	122	858,4	7	Set	49	Oct	156,2	Gen	5	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Sora	68	750	25	Set	44	Set	137	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Sant Vicenç de Torelló	75	505	14	Oct	36	Oct	102	Gen	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Vilanova de Sau	67	740,5	14	Ago	78	Ago	180,5	Gen	1,5	---	---	---	---	---	---	---	---	---

XMO (Xarxa Meteorològica d'Osona). Coordinen: Anna Jiménez (geògrafa) i Manel Dot (observador).